

EL CENTRE I LA PERIFÈRIA DE LA LLENGUA CATALANA ALS LLIBRES D'ESTIL: CATALUNYA I LES ILLES BALEARS*

Rosa Maria Calafat Vila**

Resum

Aquest article vol analitzar fins a quin punt la política lingüística de l'Estat, amb l'espanyol com a única llengua oficial, afecta el continuïtat lingüística català en les propostes prescrites en els llibres d'estil per als mitjans de comunicació de les televisions autonòmiques de Catalunya i de les Illes Balears. Ens centram en l'observació de la llengua de segona oralitat —“oralitat mediatitzada des de la telepresència i la teleabsència” (Gifreu, 2003: 142)— que prescriuen els següents llibres d'estil: per una banda, el *Llibre d'estil* de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals (recurs en línia); per l'altra, el *Llibre d'estil per als mitjans de comunicació orals i escrits* (2005) i el *Llibre d'estil d'IB3* (2006), per als mitjans illencs. Analitzam els continguts lingüístics i sociolingüístics d'aquestes obres. Establim fins a quin punt la varietat diafàsica als mitjans de comunicació ampliaria els seus recursos expressius a partir de l'espanyol, fonamentalment en els registres d'alta oralitat, pseudocol·loquial, que funcionen per als espais de ficció i d'humor; i, per altra banda, com aquesta varietat funcional, en recórrer a la varietat diatòpica per crear lèxic audiovisual, restringiria les solucions proposades a les demarcacions autonòmiques i, àdhuc, subautonòmiques a les quals es dirigeix. Alhora, esmentam les possibles conseqüències sociolingüístiques d'aquesta fragmentació autonòmica.

Paraules clau: català estàndard; llibres d'estil; llengua mediàtica; centre i perifèria; pseudocol·loquial; mitjans de comunicació.

THE CENTRE AND THE PERIPHERY OF THE CATALAN LANGUAGE IN STYLE GUIDES: CATALONIA AND THE BALEARIC ISLANDS

Abstract

This article seeks to analyse the extent to which the Spain's linguistic policy, with Spanish as the sole official language, affects the Catalan language continuum in the uses prescribed in the media style guides of regional television stations in Catalonia and the Balearic Islands. We focus on observing secondary orality—“orality mediated by telepresence and teleabsence” (Gifreu, 2003: 142)—prescribed in the following style guides: on the one hand, the Llibre d'estil of Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals (online resources); and on the other hand, the Llibre d'estil per als mitjans de comunicació orals i escrits (2005) and the Llibre d'estil d'IB3 (2006) of media from the islands. We analyse the linguistic and sociolinguistic contents of these works. We establish the extent to which diaphasic variety in the media expands its expressive resources based on Spanish, fundamentally in pseudo-colloquial registers of high orality, which operate in fiction and humour; and, on another note, how this functional variety, resorting to diatopic variety to create an audiovisual lexicon, restricts the solutions proposed to the regional and even subregional demarcations to which they are addressed. We also mention the possible sociolinguistic consequences of this regional fragmentation.

Keywords: standard Catalan; style guides; media language; centre and periphery; pseudo-colloquial; media.

* Aquest article ha estat possible gràcies al projecte de recerca FFI2016-80191-P (AEI/FEDER, UE), finançat pel Ministeri d'Economia i Competitivitat, i pel Grup de Recerca en Història de la Llengua Catalana de l'Època Contemporània (2017 SGR 1696), reconegut i finançat per l'AGAUR de la Secretaria d'Universitats i Recerca de la Generalitat de Catalunya. A més, aquest treball ha estat cofinançat parcialment per la comunitat autònoma de les Illes Balears, a través de la Direcció General de Política Universitària i Recerca, amb fons de la Llei de l'impost sobre l'estada turística ITS 2017-006 (PRD2018/03).

** Rosa Maria Calafat Vila, professora titular en el Departament de Filologia Catalana i Lingüística General de la Universitat de les Illes Balears, coordinadora de política lingüística a la UIB i membre del Consell Assessor de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals. Les seves línies d'investigació són la sociolingüística i la sociolingüística històrica. rosa.calafat@uib.cat

Citació recomanada: Calafat Vila, Rosa Maria. (2020). El centre i la perifèria de la llengua catalana als llibres d'estil: Catalunya i les Illes Balears. *Revista de Llengua i Dret, Journal of Language and Law*, 73, 69-81. <https://doi.org/10.2436/rld.i73.2020.3394>

Sumari

1 Introducció

2 Els condicionants sociolingüístics als llibres d'estil. L'àmbit territorial

3 L'aïllament perifèric del llenguatge mediàtic

4 Conclusions

Referències bibliogràfiques

1 Introducció

Des del postfranquisme, la llengua catalana, a cavall entre l'estandardització i la subordinació, malda per constituir-se en una llengua de cohesió interterritorial —regions dins un mateix Estat i estats diferents— i interlingüística —superació comunicativa del multilingüisme present a les capitals. Tanmateix, aquest esforç resta condicionat per la legalitat vigent, que, en el cas de les comunitats autònomes dins l'Estat espanyol, és fruit del constitucionalisme actual; és a dir, de la supremacia del castellà per sobre de les altres, que ni tan sols són anomenades al text legal, sinó que llur referència resta inclosa en el sintagma *las otras lenguas españolas* (Mollà i Viana, 1989: 134), tot un calaix de sastre per a l'entropia nominativa.

Aquesta manca de concreció i precisió terminològiques permet, actualment, a l'Estat espanyol erigir en llengua la varietat diatòpica del català anomenada *valencià*. D'aquesta manera, el web de la Moncloa es disposa en quatre versions (castellà, català, eusquera i valencià),¹ a més de l'anglès. La distinció nominativa comporta, en aquest cas, distingir-ne formes lingüístiques. Així, la versió catalana conté l'expressió agramatical “veure *más*”, enfront de la normativa “vegeu-ne més”, present a la valenciana.

Les raons d'aquestes tries lingüístiques ultrapassen qualsevol motiu filològic i s'endinsen dins les narratives simbòliques de la contraplanificació (Pradilla, 2015), potser amb la intenció de foragitar qualsevol intent de fer del català una llengua discriminant (Lamuella, 1994: 47).

En restar la llengua catalana fragmentada en espais autònoms diferents, la comunicació entre els seus parlants es veu interferida i condicionada per l'única llengua comuna constitucional que comparteixen, l'espanyol: “La història de la llengua ha definit l'àmbit geogràfic de què s'ocupa a partir de la mateixa concepció de la *llengua*” (Nadal, 1992: 18).

En la història externa de la llengua catalana d'aquests darrers quaranta anys marcats per la Constitució espanyola i les seves derivades autònòmiques —estatuts d'autonomia i lleis de política lingüística, fonamentalment—, les ideologies dominants del centre cap a la perifèria i viceversa, lleugerament diferenciades, s'han construït des de la descompactació grupal, amb independència d'emocions i/o desitjos d'homogeneïtzació, i n'han condicionat la història interna. Cadascuna de les comunitats autònomes de llengua catalana dins l'Estat espanyol resta immersa en la seva pròpia illa legal, i totes tres regions² queden dependents de la legalitat vigent estatal: “El català és una llengua ‘perifèrica’, però, al seu torn, té les seves ‘perifèries’: el ‘valencià’, el ‘mallorquí’, i etc.” (Fuster, 1990: 166).

Des de la creació de l'audiovisual en llengua catalana³ s'ha generat la polèmica sobre el model de llengua per a aquests mitjans: “El model adoptat per TV3 suscità ben aviat reaccions d'alarma en àmbits universitaris ubicats fora del territori del dialecte central, que reclamaren la intervenció de l'Institut d'Estudis Catalans” (Gifreu, 2011: 76). La qüestió de quin estàndard calia usar i sobretot com s'havien de dissenyar els registres funcionals d'aquesta varietat referencial ha provocat des d'aleshores les polèmiques més recurrents (Kailuweit, 2002: 169-182) entre els defensors d'un acostament al sistema lingüístic castellà,⁴ en què Barcelona representaria una perifèria amb referència a Madrid, i amb propostes lèxiques com ara *buscar*, *curar*, *entregar*, *disfrutar*; i els que han sostingut que calia elaborar una llengua mediàtica pensada des de i per al conjunt lectal català, representat en opcions com ara: *cercar*, *guarir*, *lliurar*, *gaudir* (Dolç, 1990: 232).

Des de finals de la dècada dels vuitanta i principis dels noranta del segle passat, amb l'entronització dels defensors del català *light* al capdavant dels serveis de correcció de mitjans de referència com el *Diari de Barcelona* o l'*Avui* (Casals, 2001: 142-144),⁵ la legitimació de mots de fesomia castellana que han substituït els tradicionals catalans s'ha fet amb l'argument de la naturalitat o la tria de l'expressió més nadiua (Marzà i

1 [Web de la Moncloa](#) (consultat el maig de 2019).

2 A la “Introducció” ens ocupam de les comunitats autònomes de Catalunya, el País Valencià i les Illes, en què la llengua catalana és cooficial. Resten fora d'esment l'Aragó catalanòfon i el Carxe, atès el fet que el català no hi té cooficialitat.

3 TV3 es crea el 1983; Canal 9, el 1989; i IB3, el 2004 (Gifreu, 2011: 74-76).

4 El 1986 el *Llibre d'estil del Diari de Barcelona* representava els anomenats defensors del català *light*, amb Xavier Pericay al capdavant, coautor del llibre *Verinosa llengua*.

5 L'estudi de Casals (2001: 127-162) esdevé imprescindible per entendre els debats que des de l'inici dels mitjans de comunicació en català es produïren al voltant de quin model de llengua mediàtica calia adoptar. L'autor recull i sintetitza l'evolució, al llarg de vint anys d'ús, de l'estàndard de segona oralitat, així com els debats que ha generat.

Prats, 2015: 44), per tal de normalitzar-ne l'ús. En aquesta línia s'expressava Albert Pla, aleshores corrector del diari *Avui*, en acceptar els castellanismes com a termes neutres⁶ i rebutjar-ne els equivalents catalans per connotats:

“Les paraules que es proposen, per raons socio-culturals, no són neutres sinó que connoten un registre que està força allunyat de la parla col·loquial en què els normativistes les voldrien inserir. Això fa que el parlant se senti profundament incòmode quan les usa i, tret del cas que estigui molt motivat per una forta consciència ideològica, acabi abandonant-les a favor dels corresponents castellanismes, que són els termes neutres que s'adapten sense grinyolar gens al registre col·loquial i que, no cal dir-ho, no fan cap mal a les orelles ni en cap moment se senten com a paraules estranyes a la llengua. La raó decisiva per acceptar aquests castellanismes ja la va expressar molt bé Ricard Fité en un article publicat a *Crònica* el maig del 82: ‘No es pot permetre que la gent se senti ridícula escoltant la llengua pròpia’.” (Pla, 1989: 238)

Es tracta de la representació d'una mena d'arcàdia lingüísticament feliç, l'essència de la qual és la nul·la voluntat correctiva per als catalanoparlants,⁷ símptoma de decadència terminal d'una llengua (Dressler, 1987: 96), i l'assumpció de la dependència unilateral de l'espanyol com un fet conatural:

“En una societat tan bilingüitzada [...] les persones participen en converses on es barregen les dues llengües i a vegades alguna altra [...] hi ha determinades novetats que sorgeixen gairebé al mateix moment en totes dues llengües. Per exemple, en l'àmbit més col·loquial, el costum de dir ‘em demano una cervesa’ o ‘què et demanes tu?’ [...] Com més complicitat, més distensió i més col·loquialitat. Com més naturalitat es vulgui donar al programa, més fàcil és que s'hi sentin vulgarismes (*aixins, fandilles...*) i castellanismes habituals al carrer (*estúdia, raro, pavo, estupendo...*).” (Camps, 2007: 5-8)

Així, alguns hispanismes tenen entrada pròpia al portal lingüístic *ésAdir* del *Llibre d'estil* de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals (CCMA), que n'adequa l'ús als registres informals: “**tonto/tonta**. Ús informal, no recollit al DIEC. Al costat de *ximple, beneit, ruc, babau, tanoca, totxo, pallús*. ‘No facis el tonto’. ‘Una pregunta tonta’. ‘La caixa tonta’. ‘Fa un dia molt tonto’”.⁸ D'altra banda, les expressions d'ús col·loquial que pul·lulen vivament en altres dialectes de la llengua tenen una presència escassa en aquesta obra. El fet que el mot *gresca*, propi per a contextos informals, no hi tingui entrada⁹ i el mateix cercador remeti a quatre elements o “coincidències en el cos de les fitxes”,¹⁰ les quals són *disfrutar, farra, fruitir i gaudir*, en què les dues primeres són reservades per a l'ús informal i, per tant, vàlides en els programes de ficció, i les dues darreres, etiquetades d'ús abusiu o exclusiu i estereotipat, implica una planificació del corpus català pensada en termes de dependència unilateral cap a l'espanyol (Bassols, Castellanos i Torrent, 2004: 231-264). Actualment, l'absència d'un mercat lingüístic català capaç d'ultrapassar fluidament les fronteres autonòmiques consolida la naturalització de l'espanyol, llengua exclusiva de l'Estat i inclusiva dins tots els territoris de parla catalana.

2 Els condicionants sociolingüístics als llibres d'estil. L'àmbit territorial

Sens dubte, els llibres d'estil dels mitjans de comunicació són una font d'autoritat lingüística¹¹ per a molts ciutadans (Drou, 2000: 3). Aquestes obres condicionen la llengua de l'oient, perquè recomanen o prescriuen les formes lingüístiques: “Un llibre d'estil ha de seleccionar i imposar o recomanar les que el responsable cregui més adients” (Solà, 1999: 72).

6 Albert Pla proposa l'adaptació fonètica de mots col·loquials espanyols amb l'argument principal que “qualsevol equivalent català que es doni connota un registre diferent del de l'argot”. Per aquest motiu exposa que “l'única solució és la traducció literal: ‘*comida de coco*’, *menjada de coco*; ‘*rollo*’, *rollo* (¿*rotillo*?), etc. Algú pot dir que *veure visions*, per exemple, és equivalent a ‘*alucinar por un tubo*’, però, si bé semànticament poden ser equivalents en alguns contextos, mai no podran tenir una equivalència en l'ús perquè pertanyen a registres diferents. En un cas així, l'únic equivalent possible és l'adaptació fonètica (Pla, 1989: 238).

7 La interferència en sentit estricte afecta els bilingües i es defineix com aquells “trets o elements forasters (= que pertanyen a una llengua A), que utilitza un parlant bilingüe quan s'expressa en una llengua B. No es donen en els monolingües, ni la normativa els accepta” (Payrató, 1985: 59).

8 A <http://esadir.cat/Cerca?cercaVal=tonto&cerca=tonto&criteri=General> (consultat el maig de 2019).

9 L'opció “fer gresca” resta com un equivalent, segons el context, del mot *disfrutar*.

10 A <http://esadir.cat/Cerca?cercaVal=gresca&cerca=gresca&criteri=General> (consultat el maig de 2019).

11 El *Llibre d'estil d'IB3*, com tants d'altres, actua com una gramàtica i prescriu l'ús correcte de cadascun dels elements que s'hi inclouen: “1.4. L'apostrofació. Convé tenir present que els articles definits i els personals s'apostrofen: Davant les paraules que comencen per vocal o per hac muda...” (Company i Puigrós, 2006: 49).

Entre tots els que hi ha al mercat, una menció especial pel seu pes socialitzador mereix el *Llibre d'estil* de la CCMA, el contingut de llengua del qual es reparteix entre la *Guia editorial*, el *Manual d'ús* i el portal lingüístic *ésAdir*. Aquest darrer “recull els materials elaborats al llarg dels anys pels serveis lingüístics de la CCMA i ofereix respostes concretes als dubtes més habituals que planteja l'ús de la llengua als nostres mitjans”.¹² La *Guia editorial* ens informa de la voluntat que té l'obra de dirigir-se a una audiència, sense especificar-la, per tal de proporcionar-li una llengua mediàtica eficaç comunicativament: “un ús correcte de la llengua, no discriminador de les variants fonètiques, lèxiques i morfològiques territorials i adaptable als diversos registres, per assegurar una comunicació eficaç amb l'audiència”.¹³ Al *Manual d'ús* es recomana recórrer a la transversalitat de l'estàndard per a aconseguir-ne el propòsit descrit: “si convé posar l'accent en la diversitat o l'espontaneïtat, incorporem a la llengua estàndard alguns trets col·loquials”.¹⁴ Ara bé, és precisament en el registre informal, amb el pretès argument d'espontaneïtat o naturalitat, en què s'aixopluguen els castellanismes, els quals entren així a conformar el món mediàtic català: “Per respondre a les necessitats comunicatives d'una societat que evoluciona recorrem a les possibilitats que ofereixen les regles internes de la llengua, [...] col·loquialismes (*acollonant, birra*) o termes procedents de l'argot (*catejar, xutar-se*)”.¹⁵ L'opció *fer llufa* per *catejar* no hi és present. Les raons sociolingüístiques d'aquestes tries són, evidentment, l'assumpció del bilingüisme social asimètric, en què el català resta supeditat a les solucions i a les innovacions del castellà:

“Per tancar aquest repàs dels gèneres d'actualitat, hem de fer referència als programes d'humor, perquè tenen com a referència les notícies d'actualitat i les interpreten i les comenten en to de broma. Hi ha molta més interferència del castellà, perquè el món de referències molt sovint és l'espanyol. S'hi utilitza també el recurs del canvi de llengua, amb els malentesos que comporta, que ha estat tradicional en l'humor català. S'hi senten els mateixos vulgarismes i castellanismes que als magazins.” (Camps, 2007: 16)

Quant als llibres d'estil presents a les Illes, fem esment de les obres següents: primer, el *Llibre d'estil per als mitjans de comunicació orals i escrits*, el qual especifica que els seus receptors són els habitants de les Illes Balears i que, per tant, “aquest és el territori catalanoparlant en el qual bàsicament s'ha de difondre” (Picó i Ramon, 2005: 12); segon, el *Llibre d'estil d'IB3*, adreçat als treballadors de l'ens audiovisual balear. Aquest darrer emfatitza el concepte *parlars* i llur variació lingüística per sobre del terme nocional *comunitat lingüística*:

“Pel que fa a la variació geogràfica, és important remarcar que s'han admès aquelles formes fonètiques, morfosintàctiques i lèxiques pròpies de cada un dels parlars balears acceptades per la normativa i que gaudeixen de prestigi i tradició. Això no vol dir, però, que es rebutgin variants més habituals en els parlars catalans.” (Company i Puigros, 2006: 15)

L'espai comunicatiu català, actualment i des de la seva creació audiovisual, es troba fragmentat pel concepte polític *autonomia* i pel concepte lingüístic *varietat geogràfica*. I tanmateix és sobre un espai únic de comunicació que els parlants es relacionen entre ells: “Una llengua no és més que la suma de totes les varietats lingüístiques, socials i geogràfiques que dominen els parlants d'un territori percebut com una unitat lingüística; aquesta percepció l'origina la socialització d'alguna d'aquestes varietats” (Nadal, 1992: 31). El fet que bona part dels llibres d'estil es preocupin de reflectir la realitat del redol més immediat fa d'aquestes obres illes perifèriques més que referents de gestió de la varietat i la variació dins el conjunt lectal, tal com s'encarreguen de fer-ho les llengües estandarditzades (Haugen, 1966: 199). Així, la British Broadcasting Corporation (BBC) mostra la variació lingüística de la llengua anglesa a una audiència que conforma la totalitat dels seus oients: “[a]s a public service broadcaster, the BBC aims to acknowledge the English Language in its current form by reflecting, via our broadcasters, the diversity that exists among English speakers across the UK —and around the world”.¹⁶ Per contra, les diverses televisions autonòmiques en llengua catalana impermeabilitzen els mots patrimonials catalans. En reserven l'ús a la demarcació política. La sinonímia, més que nodrir la varietat funcional de la llengua i rendibilitzar-ne l'ús en els diferents registres, es converteix en la marca simbòlica d'un grup en contraposició a un altre de la mateixa comunitat lingüística:

12 A <https://www.ccma.cat/llibrestil/llengua> (consultat el gener de 2019).

13 *Guia editorial*. “[Model de llengua](#)” (apartat 1.1.2.2.2) (consultat el maig de 2019).

14 *Manual d'ús*. [Model de llengua estàndard](#) (apartat 2.4.1) (consultat el maig de 2019).

15 *Manual d'ús*. [Llengua funcional i en evolució constant](#) (apartat 2.4.1.3) (consultat el maig de 2019).

16 Són les declaracions de Martha Figueroa-Clarke (2009), del servei lingüístic de la cadena britànica. Citat a Darder (2015: 306).

“**capvespre/horabaixa/tarda** En general són formes sinònimes. A Mallorca, tant *capvespre* com *horabaixa* designen les hores que van de migdia a entrada de fosca. A Menorca, amb aquest sentit, s'utilitza *capvespre*, i a Eivissa *tarda*. A Menorca és ben viva la forma *fosquet* per indicar les primeres hores del vespre.” (Picó i Ramon, 2005: 112)

L'esmentada pràctica minva l'eficiència comunicativa del català. Aquesta depèn, bàsicament, d'una cooperació pactada culturalment (Levinson, 1983: 22-23), a partir de creences, suposicions i informacions, en l'establiment de la qual tenen una importància cabdal els mitjans de comunicació, els quals permeten amb llur capacitat socialitzadora “l'acceptació, en la comunitat d'usuaris, d'un conjunt formal de normes que en defineixen l'ús correcte” (Lamuella, 1994: 114). Tot i que des de la creació el 1983 de TV3, Televisió de Catalunya, l'espai de comunicació català s'ha eixamplat —primer amb Canal 9, la pública del País Valencià, que emeté de 1989 fins a 2013, i des del 2018 amb el nom d'À Punt; i a partir del 2005, sota la marca IB3, amb la televisió pública balear—, la presència de la llengua catalana en aquests mitjans ha quedat en mans dels governs regionals¹⁷ i llur voluntat política (Darder, 2015: 311). També hi ha restat el model de llengua que han adoptat (Bibiloni, 2007). De bon principi, el model lingüístic de Canal 9, amb la prohibició de 543 paraules (Pazos, 1992: 86-90) considerades massa “catalanes”, desfermà preses de posició contundents des d'àmbits universitaris (Gifreu, 2011: 75). Aquesta dinàmica de regionalització dels productes audiovisuals ha afavorit actituds negatives per a la creació d'un mercat cultural comú (Ninyoles, 2017: 62-67).

La dependència política condiona també la indústria del doblatge, que cerca la coincidència entre autonomia i llengua: “A les tres autonomies s'han desenvolupat tres indústries del doblatge independents” (Marzà i Prats, 2018: 99). Els dibuixos animats de les televisions autonòmiques tenen versions per a cadascuna de les regions autonòmiques, mentre que els productes doblats en espanyol són comuns per a tothom (Darder, 2015: 308).

3 L'aïllament perifèric del llenguatge mediàtic

L'usuari, en tant que parlant, assumeix unes varietats lingüístiques permanents que són geogràfiques, socials i temporals, i d'altres que depenen de la situació comunicativa i que per tant són recurrents a l'ús o l'espai de comunicació, anomenades *varietats funcionals, estilístiques o diafàsiques* (Lamuella, 1987: 94-97; Bibiloni, 1997: 65-74). En situacions de plenitud d'ús, la varietat estàndard pot recórrer pràcticament tots els registres propis de la varietat funcional. En les llengües subordinades, com ara el català, raons sociolingüístiques —ideologies fragmentaristes, compartiments estancs— impedeixen la circulació dels mots entre els parlants d'una mateixa llengua (Mari, 2007: 32-37).

El *Llibre d'estil per als mitjans de comunicació* distribueix la sinonímia en relació amb la seva ubicació diatòpica sense fer-ne cap ús estilístic. D'aquesta manera, els mots queden arrelats a una contrada més que no capacitats per a circular funcionalment pel medi catalanoparlant: “**ànec/ànnera/àneda**. *Annera* és la forma més usada a Mallorca i *àneda* a Menorca, mentre que *ànec* és la forma que s'utilitza a Catalunya” (Picó i Ramon, 2005: 111). Per la seva banda, l'*ésAdir* opta per admetre en els registres informals l'hispanisme *endollar* al costat d'*enxufar* per referir-se a “col·locar (algú) en una feina per influència i no per mèrits propis”.¹⁸ En el català col·loquial, l'expressió “tenir bo”, tal com figura a l'Alcover-Moll,¹⁹ vol significar tenir privilegis o influència a l'hora d'aconseguir un objectiu. Tot i que el mot gran es manté plenament viu en algunes contrades, les condicions sociolingüístiques actuals n'impermeabilitzen l'ús general. Per contra, l'hispanisme funciona transversalment, sense compartiments estancs: “la llengua recessiva esdevé inadequada per a determinats àmbits, funcions i situacions de comunicació” (Dressler, 1987: 93). Aquesta entrada de mots de l'espanyol col·loquial al català mediàtic pot comportar un empobriment semàntic i estilístic. Així ho observem a l'entrada que l'*ésAdir* dedica al mot *cutre*: “ús informal no recollit al DIEC. Lleng. col·loquial. 1. *Deixat, lleig, brut, rònec, atrotinat, tronat, desmanegat, sòrdid, vulgar, de mala mort,*

¹⁷ *Naciodigital (17-12-2015)* publicava: “Els canals de Televisió de Catalunya TV3, Súper 33 i 3/24 ja es tornen a veure des d'aquest dijous a la matinada a les Illes Balears. Les emissions es van interrompre a finals del mes de març per decisió de l'aleshores president balear, José Ramón Bauzá, que va al·legar que no s'havia trobat una solució per mantenir-los després de la reordenació dels canals de televisió digital terrestre”.

¹⁸ A <http://esadir.cat/entrades/fitxa/node/endollar> (consultat el maig de 2019).

¹⁹ A *Diccionari català-valencià-balear* (consultat el maig de 2019).

sense qualitat. ‘Un bar cutre’. 2. *Ridícul, miserable, gasiu, avar*. No siguis cutre i gasta’t els diners”.²⁰ El camp semàntic que recorre *cutre* allunya el parlant no tan sols dels equivalents catalans sinó també de llurs matisos estilístics, talment com succeeix amb el mot *disfrutar*.

L’acostament a l’espanyol fa perdre presència mediàtica a mots com ara *cloure* o *badar*, aplicats a accions que es refereixen a parts del cos: *cloure els ulls* i *badar la boca*. L’opció *tancar*, amb equivalència semàntica al castellà *cerrar*, ha eclipsat l’ús de les altres solucions. Alhora, s’ha normalitzat l’expressió *en un obrir i tancar d’ulls/en un obrir y cerrar de ojos*, la qual ha entrat en forta competència amb la genuïna, *en un tres i no res*.²¹

Els mitjans audiovisuals s’ocupen de difondre una llengua pensada per a ser dita, tot simulant una segona oralitat ubicada entre dos nivells de llenguatge (López del Castillo, 1976: 30). El primer correspon als registres funcionals de formalitat mitjana i alta, per als quals es reserva la voluntat correctiva: l’*ésAdir* explica que per a aquests casos es basen “en la normativa lingüística vigent, representada pels documents sancionats per la Secció Filològica de l’Institut d’Estudis Catalans”.²² Així ho fa també el *Llibre d’estil d’IB3*: “per a la confecció d’aquest manual ens hem basat en les propostes de l’Institut d’Estudis Catalans” (Company i Puigròs, 2006: 15). El segon es refereix als àmbits de formalitat mitjana i baixa, en què el registre col·loquial ha de procurar simular espontaneïtat. Es crea així el pseudocol·loquial o el col·loquial dels mitjans de comunicació (Massanell, 2009: 153-184).

El fet que sigui dins la llengua col·loquial en què hi ha una gran “diversitat relacionada amb l’existència de varietats geogràfiques, socials i temporals” (Bibiloni, 1997: 105) i el fet que la comunitat lingüística catalana no es relacioni fluidament, sinó que actuï fent bots perifèrics, que tenen la centralitat en el mercat audiovisual estatal —uns mateixos canals en espanyol, sense restriccions d’ús—, compliquen i àdhuc impossibiliten la recreació d’una llengua col·loquial dels mitjans capaç de donar resposta a la comunitat lingüística catalana. La naturalització del castellà, amb hegemonia legal²³ i mediàtica, i la fragmentació dialectal de la llengua catalana per autonomies polítiques contextualitzen la presència de les actuals propostes lingüístiques presents a l’*ésAdir*: “Passo. Jo no hi penso anar. Passo!”²⁴ L’ús d’aquest terme coincideix amb l’homòleg espanyol, *paso*. En certes contrades, i amb entrada al diccionari normatiu (DIEC2), l’expressió *me n’afluixo* és ben viva en el parlar col·loquial. Seria, per tant, un candidat òptim a ocupar la llista de mots pensats per simular oralitat dins tot el recorregut de la varietat diafàsica. L’opció catalana incorpora l’ús del clític, tan rendible per a la llengua. L’estructura morfològica de totes dues formes —*passo* i *me n’afluixo*— representa la pertinença a un o altre sistema lingüístic. I és que “la interferència, fins i tot en el seu aspecte sociocultural, és un problema en el qual compten les consideracions d’estructura lingüística” (Weinreich, 1996: 236).

Actualment, el problema principal no és que a la llengua catalana hi manquin recursos estilístics per a cobrir tots els àmbits d’ús precisos d’una llengua moderna i en constant evolució, sinó que la qüestió és la incapacitat de dotar de valor referencial les tries lingüístiques que s’allunyen de la llengua espanyola, mentre que l’hispanisme és capaç de trencar totes les fronteres sociolectals: “Entre les diferents formes correctes possibles triem la més entenedora per a tothom”.²⁵ En una societat en què el mite bilingüista (Aracil, 1982: 39-58) s’ha naturalitzat, l’entesa sol confluïr en la llengua dominant. Així, l’*ésAdir* proposa com a termes d’ús general²⁶ —“paraules i expressions que fem servir tant en registres formals com informals”—²⁷ els mots següents: “**barco**. Ús general no recollit al DIEC; **desaigüe**. Ús general no recollit al DIEC; **a la torera**. Ús general no recollit al DIEC; **gorro**. Ús general no recollit al DIEC; **trencar el gel**. Ús general no recollit al DIEC; **no hi ha dret**. Ús general no recollit al DIEC”. Precisament, a aquesta darrera expressió hi

20 A <http://www.esadir.cat/entrades/fitxa/node/cutre> (consultat el maig de 2019).

21 Aquesta expressió fou recollida al DIEC2 el 2007, segons consta a la informació que l’*ésAdir* dona a l’entrada “en un tancar i obrir d’ulls”, http://esadir.cat/entrades/fitxa/node/en_un_tancar_i_obrir_d_ulls (consultat el maig de 2019).

22 *Manual d’ús*. “Llengua correcta” (apartat 2.4.1.1).

23 El 2010, dia 22 de desembre, el diari *Ara* titulava: “[El Suprem exigeix a la Generalitat que reintrodueixi el castellà com a llengua vehicular a l’escola](#)” (consultat el maig de 2019).

24 A http://esadir.cat/entrades/fitxa/node/passar_de (consultat el maig de 2019).

25 A l’apartat 2.4.1.4 “Llengua comuna”, dins *Manual d’ús*.

26 Els termes que es relacionen a l’apartat són inclosos a l’apartat [Lèxic: ús general](#) (consultat el maig de 2019).

27 A <http://www.esadir.cat/lexic/usgenrest> (consultat el maig de 2019).

correspondria l'equivalent català *no donar-hi passada*, amb clíctic incorporat. I segueix la llista amb termes com ara:

“**a l'última**. Ús general no recollit al DIEC. Al corrent de les novetats, en moda o altres àmbits. Sempre va vestit a l'última. L'empresa competitiva ha d'estar a l'última en tecnologia; **aguantar el tipus**. Ús general no recollit al DIEC. Recollit, entre altres obres, al ‘Gran diccionari de la llengua catalana’, d'Enciclopèdia Catalana. *Resistir; mantenir-se ferm, no afluixar*. Els periodistes el van collar, però el president va aguantar el tipus fins al final de l'entrevista; **anar a menys**. Ús general no recollit al DIEC. *Decaure, empobrir-se, decreixer*. Eren una família molt rica, però ja fa temps que van a menys. La participació ha anat a menys en els últims anys.”²⁸

Aquesta tolerància cap a l'hispanisme contrasta amb les restriccions d'àmbits i usos que l'*ésAdir* reserva a altres mots que circulen encara vius dins la perifèria de la comunitat lingüística catalana, els quals resten estigmatitzats per l'etiqueta *ús inadequat*, “paraules i expressions excessivament formals o arcaïtzants, sovint inadequades a les necessitats comunicatives del context en què es fan servir”,²⁹ i per la marca *ús abusiu*, “paraules i expressions que en alguns textos es fan servir d'una manera gairebé exclusiva o estereotipada, en detriment d'altres possibilitats que convé no oblidar”.³⁰ És el cas de mots de lèxic comú com ara *cloure*, del qual es recomana recórrer a altres formes: “No oblidem *tancar, acabar, clausurar*”.³¹ El resultat d'aquesta elaboració terminològica és la retirada de paraules eficaçment rendibles a la llengua estàndard d'ús general. Així, l'entrada *llur* s'inclou dins la llista de termes “inadequats”, a favor de les “formes estàndard: *seu, seva, seus, seves*”.³² Les conseqüències d'aquesta tria anirien en contra de la claredat terminològica, atès que l'esmentada forma permet distingir més d'un posseïdor de tercera persona. Entre d'altres, es consideren termes d'*ús inadequat* a l'estàndard mediàtic les formes següents: “*àdhuc, aital, ambdós-ambdues, ans, car, ço, d'antuvi, de bell antuvi, desoir, ensems, envers, hom, llur, mercès, nogensmenys, perllongament, perllongar, proppassat, propvinent, puix que, quelcom, romandre, sengles*”.³³ Entre aquestes, el mot *romandre* esdevé singular, en tant que és actualment d'ús col·loquial en certs dialectes, com ara el mallorquí, i, en canvi, al llibre d'estil de la CCMA és etiquetat de “formal o arcaïtzant”.

Quant als mots que l'*ésAdir* etiqueta d'*ús abusiu*, llur naturalesa varia de cas en cas. Resten inclosos a l'esmentada entrada mots com ara *fruir* i *gaudir*, a favor de *disfrutar*, el qual és recomanat per a *ús informal*. S'hi adverteix que aquest mot no és recollit al DIEC,³⁴ pràctica comuna entre les propostes que aquest llibre d'estil fa per al pseudocol·loquial. Sota la remarca *ús abusiu*,³⁵ s'hi mesclen, per una banda, calcs en sentit estricte de l'espanyol; per l'altra, termes genuïns; i un anglicisme. Pel que fa als calcs, poden remetre a la forma catalana com a preferent: “**donar avís**. Forma preferent: *avisar*. En el cas que s'opti per *donar avís*, cal tenir en compte que regeix complement indirecte de persona. [Ús no recollit al DIEC]”.³⁶ També poden restar en sinonímia amb l'equivalent català: “**comptar amb**. Locució que fem servir com a equivalent de *tenir o disposar de*, però cal evitar-ne un abús. [Ús no recollit al DIEC]”.³⁷ Quant als termes genuïns, se'n fa una tria de preferència de naturalesa variable. D'aquesta manera, els mots *cercar, anit, dempeus, escaig, llar, palès, endegar*, entre d'altres, resten postergats a altres formes equivalents: “**cercar**. La forma d'ús més general és *buscar* (tret de la variant balear, on la paraula habitual és *cercar*)”,³⁸ “**anit**. Les fórmules més generals són *ahir a la nit, ahir al vespre* o *aquesta nit*, segons el context”,³⁹ “**dempeus**. Donem preferència a la forma tradicional *dret*. A l'autobús, vam anar dempeus tot el trajecte/A l'autobús, vam anar drets tot el trajecte.

28 Certament, la distància lingüística entre “La participació ha anat a menys en els últims anys” i “La participació ha minvat en els darrers anys” dibuixa dues percepcions lingüístiques ben diferenciades.

29 A <http://www.esadir.cat/lexic/usgenrest> (consultat el maig de 2019).

30 A <http://www.esadir.cat/lexic/usgenrest> (consultat el maig de 2019).

31 A <http://www.esadir.cat/entrades/fitxa/node/cloure> (consultat el maig de 2019).

32 A <http://www.esadir.cat/entrades/fitxa/id/2010> (consultat el maig de 2019).

33 A <http://esadir.cat/lexic/usinadequat> (consultat el maig de 2019).

34 A <http://esadir.cat/entrades/fitxa/node/disfrutar> (consultat el maig de 2019).

35 Sota l'etiqueta *ús abusiu*, hi figuren 129 elements.

36 A <http://esadir.cat/entrades/fitxa/node/donaravis> (consultat el maig de 2019).

37 A <http://www.esadir.cat/entrades/fitxa/node/comptaramb> (consultat el maig de 2019).

38 A <http://www.esadir.cat/entrades/fitxa/node/cercar> (consultat el maig de 2019).

39 A <http://www.esadir.cat/entrades/fitxa/node/anit> (consultat el maig de 2019).

Sinònim: *a peu dret*”,⁴⁰ “**escaig**. No oblidem altres fórmules: cent i escaig, *uns cent, un centenar, més de cent*”, “**llar**. No oblidem *casa*. Torna a la teva llar/Torna a casa (teva)”,⁴¹ “**palès**. No oblidem *clar, evident, manifest*”,⁴² “**endegar**. Evitem aquest verb en el sentit d'*emprendre, engegar, començar, elaborar*”.⁴³ Per altra banda, termes de fisonomia castellana són marcats d'*ús abusiu* a favor de l'equivalent en català, com ara: “**ho sento**. Sovint apareix als nostres mitjans, especialment en textos traduïts, com a únic recurs per expressar una disculpa, una justificació o un condol. Aquesta expressió pot alternar amb les fórmules *em sap greu, disculpa'm, perdona, llàstima, ho lamento, etc.*”,⁴⁴ “**gratis**. No oblidem *de franc*”,⁴⁵ “**tardar**. No oblidem *trigar* (en els contextos en què són sinònims)”,⁴⁶ entre d'altres. I, finalment, s'hi inclou l'anglicisme “**celebrity**. Anglicisme que, com a norma general, recomanem traduir per *celebritat o famós*”.⁴⁷

Ara bé, és sota l'etiqueta *ús informal* —“paraules i expressions pròpies de registres informals, contextos col·loquials i estils pròxims a la llengua espontània”—,⁴⁸ en què la interferència de l'espanyol és més notable. Així, l'*ésAdir* hi inclou mots com ara: *calbo, bolso, brillo, canguelo, alfombra, cate, aplatanat, apalancar-se, a sac, a tota merda, esconyar-se, follar-se*, i un llarg etcètera.

El fet que aquest llibre d'estil postergui termes com ara *palès, tenir cura, propvinent, sengles* o *ambdós* a la inadequació i a l'abús, i alhora per als àmbits informals hi consagri “un nombre limitat de calcs (fonètics, lèxics, morfològics o sintàctics) d'altres llengües si ho exigeix la versemblança”,⁴⁹ en què la majoria són de dependència unilateral cap a l'espanyol, consolida la dinàmica sociolingüística del semiparlant, el qual pot tenir una competència gramatical i lèxica molt restringida en la llengua recessiva i alhora mostrar una excel·lent competència comunicativa (Dressler, 1987: 94).

Paral·lelament a aquest procés de naturalització, les tries consuetudinàries resten ubicades a llur territori autònom. Aquest sembla que és l'argument de fons que argüeixen les autores del *Llibre d'estil per als mitjans de comunicació orals i escrits* (2005), en renunciar a certs castellanismes admesos al DIEC i decantar-se per l'opció tradicional:

“Així mateix, atès que en aquest diccionari hi trobam barbarismes admesos però que a les Illes mantenen formes sinònimes genuïnes i vives, respectarem sempre aquestes formes genuïnes del català balear. És el cas, per exemple, de *brou* (en lloc de *caldo*), *batle* (en lloc de *alcalde*), *cercar* (en lloc de *buscar* a Mallorca i Menorca), *enguany* (en lloc de *aquest any*), *façana* i *frontis* (en lloc de *fatxada*), *rodet* (en lloc de *carret*), *darrer* (en lloc de *últim*), *parada* (en lloc de *estand*), etc.” (Picó i Ramon, 2005: 107)

Una de les conseqüències de crear illes perifèriques per als mots ha estat sens dubte la impossibilitat de fer un ús funcional de la sinonímia, àdhuc dins la mateixa varietat diafàsica. El *Llibre d'estil per als mitjans de comunicació orals i escrits* (2005) arriba a circumscriure subdialectalment aquestes tries:

“**Forqueta/forquilla/*tenedor**. A Mallorca utilitzarem la forma *forqueta* i a Menorca *forquilla*. A Eivissa fan servir el castellanisme **tenedor*, forma no normativa. En aquesta illa, en situacions comunicatives formals, es poden fer servir tant *forqueta* com *forquilla*. **Doblers/diners/sous**. En situacions comunicatives formals usarem indistintament *doblers* o *diners*. En un àmbit més restringit, a Eivissa farem servir amb el mateix significat la forma *sous*; **Fraula/maduixa**. A les Illes coexisteixen les dues formes. *Fraula* és la forma tradicional a Mallorca i *maduixa*, a Menorca. En situacions comunicatives formals les podem utilitzar indistintament. **Parlar/xerrar/rallar/conversar**. no són formes completament sinònimes. Utilitzarem en situacions comunicatives formals a totes les illes la forma *parlar* amb el sentit d'expressar-se amb la paraula. Utilitzarem les formes *xerrar*, d'ús a Mallorca i Eivissa, i *rallar*, d'ús a Menorca, que són sinònimes, en situacions comunicatives col·loquials amb el sentit de parlar molt, pel gust de parlar, sense cap propòsit.” (Picó i Ramon, 2005: 113-115)

40 A <http://esadir.cat/entrades/fitxa/id/1784> (consultat el maig de 2019).

41 A <http://esadir.cat/entrades/fitxa/node/llar> (consultat el maig de 2019).

42 A <http://esadir.cat/entrades/fitxa/id/2091> (consultat el maig de 2019).

43 A <http://esadir.cat/entrades/fitxa/node/endegar> (consultat el maig de 2019).

44 A <http://esadir.cat/entrades/fitxa/node/hosento> (consultat el maig de 2019).

45 A <http://esadir.cat/entrades/fitxa/node/gratis> (consultat el maig de 2019).

46 A <http://esadir.cat/entrades/fitxa/node/tardar> (consultat el maig de 2019).

47 A <http://www.esadir.cat/entrades/fitxa/node/celebrity> (consultat el maig de 2019).

48 A <http://www.esadir.cat/lexic/usgenrest> (consultat el maig de 2019).

49 *Manual d'ús*. “Llengua amb varietat de registres” (apartat 2.4.1.7).

Aquesta distribució funcional lligada al nucli territorial restringit és present també al *Llibre d'estil d'IB3* (2006), tot i que aquesta obra presta més atenció a donar compte dels termes interferits presents en el llenguatge periodístic illenc, “mots o construccions incorrectes, que no es poden fer servir en cap programa” (Company i Puigròs, 2006: 77), més que no a pouar altres expressions en els registres del llenguatge:

“**Dos/dues.** En els parlars que distingeixen entre *dos* i *dues* (Mallorca i Menorca), cal seguir sempre aquesta distinció. En els llocs on s'usa *dos* com a forma invariable (Eivissa i Formentera) és recomanable fer la distinció en els programes més formals (informatius, documentals...). En els programes més informals, en canvi, és admissible emprar *dos* acompanyant un nom femení.” (Company i Puigròs, 2006: 77).

L'elaboració d'un corpus col·loquial per regions autònomes i subautònomes és una de les xacres per a l'estandardització del català: “La cohesió territorial —entesa com a superació de la discontinuïtat de l'espai lingüístic— és una altra conseqüència lògica del procés de normalització” (Mollà i Viana, 1991: 116). Els mots semblen impossibilitats per formar part del patrimoni de la comunitat lingüística: “**arena/sorra.** A les Illes, com a València, utilitzam prioritàriament la variant *arena*, tant en situacions comunicatives formals com informals, que és la d'ús habitual. *Sorra* s'utilitza sobretot a Catalunya” (Picó i Ramon, 2005: 111).

Tant el *Llibre d'estil d'IB3* com el *Llibre d'estil per als mitjans de comunicació orals i escrits* funcionen a manera de gramàtica i es dirigeixen a un usuari bilingüe: “L'ús de mateix i propi. No és correcte l'ús de *mateix*, *mateixa*, *mateixos* o *mateixes* per substituir un element expressat abans” (Company i Puigròs, 2006: 74). Tots dos s'ocupen, per tant, de corregir el lèxic previsiblement interferit a causa del bilingüisme social:⁵⁰ *avalantxa, *allau*; *averiguar, *aclarir*, *esbrinar*, *indagar*, *investigar*, *saber*; *avui per avui, *ara per ara*, *avui dia*, *avui en dia*, *en aquests moments*, *ara* (Company i Puigròs, 2006: 155).

Quant a l'eficàcia prescriptiva que han tingut aquestes obres, l'estudi d'Anna Marzà i Ana Prats (2018), a propòsit del llenguatge en el doblatge balear, demostren l'eficiència del *Llibre d'estil per als mitjans de comunicació orals i escrits* en aquest àmbit:

“Aquestes xifres confirmen que les traduccions per al doblatge realitzades a Mallorca segueixen les recomanacions del *Llibre d'estil* sobre l'ús preferent de formes genuïnes de l'arxipèlag [...] s'hi usen abundants dialectalismes i anacronismes com *al·lota*, *arena*, *ca*, *calces*, *calçons*, *capell*, *coa*, *dacsa*, *gord/a*, *granera*, *greixonera*, *pebrassos*, *soll*, *trempar*, *uís* o *ver(e)*, que en realitat formen part del lèxic viu balear.” (Marzà i Prats, 2018: 158 i 175)

La necessitat sociopolítica de reflectir la llengua més immediata de l'espai autònom dificulta el concepte mateix d'un llenguatge mediàtic global per als catalanoparlants (Marzà i Prats, 2018: 177). Mentre els hispanismes entren en el format d'humor i de ficció, els dialectalismes se circumscriuen a cadascuna de les perifèries de la comunitat lingüística catalana.

4 Conclusions

El fet que la llengua catalana estigui sotmesa a la pressió legal i simbòlica de l'espanyol afecta directament l'estàndard mediàtic català. Des del naixement de l'audiovisual en català els anys vuitanta, la llengua de segona oralitat ha estat pensada fragmentàriament; això és, tres televisions autònòmiques amb impediments legals per compartir-ne l'audiència.

D'aquesta manera, els llibres d'estil per als mitjans audiovisuals de Catalunya i les Illes Balears analitzats en aquest article, en elaborar, establir i fixar la llengua mediàtica, han construït illes lingüístiques perifèriques. El resultat d'aquesta planificació és la incapacitat de trobar solucions conjuntes i consensuades per a la comunitat lingüística catalana. D'aquesta manera, el *Llibre d'estil per als mitjans de comunicació* distribueix la sinonímia en relació amb la seva ubicació diatòpica sense fer-ne cap ús estilístic (*à nec/à nnera/à neda*).

El fet que la llengua mediàtica sembli que estigui pensada per a un oient la competència lingüística del qual pot ser recessiva en català, tot i que pugui mostrar una excel·lent competència comunicativa en aquesta llengua, fa que els hispanismes tinguin entrada pròpia al portal lingüístic *és Adir* del *Llibre d'estil* de la

⁵⁰ El *Llibre d'estil per als mitjans de comunicació orals i escrits* (2005) hi dedica les pàgines de la 155 a la 183, i el d'IB3, de la 142 a la 190.

CCMA. Aquest mitjà n'adequa l'ús, fonamentalment, als registres informals, tot i que també recull termes interferits, sense presència al diccionari normatiu, per a situacions comunicatives d'ús general. En alguns casos, les opcions recopilades de fesomia castellana afecten l'aspecte morfosintàctic del català (*passo/me n'afliixo*).

Emperò, aquests llibres d'estil mostren llur voluntat correctiva en oferir, també, solucions genuïnes als usos lèxics i gramaticals interferits propis del parlant immersit en el context de bilingüisme asimètric en què es troba el català. Així, el *Llibre d'estil d'IB3*, més que guiar en l'adequació de les formes lingüístiques, s'ocupa de proporcionar un vocabulari general per corregir les interferències de l'espanyol en el llenguatge periodístic illenc.

Les obres analitzades constaten la visió perifèrica de l'estàndard mediàtic català. Amb la seva incapacitat per a superar la barrera autonòmica, les tries lingüístiques que s'allunyen del castellà solen quedar postergades als usos regionals, mancats de valor referencial per a la resta de la comunitat lingüística catalana. La necessitat de repensar la llengua de segona oralitat per al conjunt catalanoparlant esdevé clau per a la supervivència d'aquest idioma, a cavall entre la possibilitat de vehicular un estàndard referencial mediàtic i la impossibilitat d'acabar el segle XXI en les condicions d'una llengua normalitzada, atesa la pressió central de l'espanyol.

Referències bibliogràfiques

- Bassols, Margarida, Castellanos, Josep-Anton, i Torrent, Anna M. (2004). [Annex 7: Informe sobre la qualitat de la llengua de la televisió en català](#). *Quaderns del CAC*, núm. extraordinari setembre, 231-264.
- Bibiloni, Gabriel. (1997). *Llengua estàndard i variació lingüística*. València: Tres i Quatre.
- Bibiloni, Gabriel. (2007). [L'ús de la llengua catalana a IB3 Televisió](#). *Coneixements, Usos i Representacions Socials de la Llengua Catalana, 1*.
- Camps, Oriol. (2007). [Sobre la qualitat de la llengua dels mitjans de la CCRTV](#). *Quaderns del CAC*, 28, 3-11.
- Casals, Daniel. (2001). Les polèmiques entre *lights* i *heavies* i les seves repercussions en l'elaboració dels models lingüístics per als mitjans de comunicació de massa. Dins Miquel Àngel Pradilla (ed.), *Societat, llengua i norma. A l'entorn de la normativització de la llengua catalana* (p. 127-162). Benicarló: Edicions Alambor.
- Company, Catalina, i Puigròs, M. Antònia. (2006). *Llibre d'estil d'IB3*. Palma: Consorci per al Foment de la Llengua Catalana i la Projectió Exterior de la Cultura de les Illes Balears.
- Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals. (2010). [Llibre d'estil de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals](#) (edició en línia).
- Darder, Laia. (2015). La variació lingüística en els mitjans audiovisuals com a estratègia conscient. *Treballs de Sociolingüística Catalana*, 25, 303-316.
- Diari de Barcelona. (1987). *Un model de llengua pels mitjans de comunicació. Llibre d'estil del Diari de Barcelona*. Barcelona: Empúries.
- Dolç, Mavi. (1990). Tants models, tantes llengües? Dins Antoni Ferrando (ed.), *La llengua als mitjans de comunicació* (p. 225-234). Universitat de València: Institut de Filologia Valenciana.
- Dressler, Wolfgang U. (1987). La mort de les llengües. *Límits*, 3, 87-97.
- [Diccionari català-valència-balear](#) (edició en línia). Barcelona: IEC.
- Drou, Pere. (2000). *Llibre d'estil d'El Punt: model de llengua* [redacció provisional, exemplar fotocopiats].
- Fuster, Joan. (1990). Per a una cultura catalana majoritària. Dins Antoni Ferrando (ed.), *La Llengua als mitjans de comunicació* (p. 149-172). Universitat de València: Institut de Filologia Valenciana.
- Gallison, Robert. (2000). La pragmatique lexicoculturelle pour accéder autrement, à une autre culture, par un autre lexique. *Mélanges Crapel*, 25, 47-73.
- Gifreu, Josep. (2003). Els mitjans audiovisuals, laboratoris de segona oralitat. Dins Joan Martí i Josep M. Mestres (eds.), *L'oralitat i els mitjans de comunicació: actes del seminari del CUIMPB-CEL* (p. 137-147). Barcelona: IEC.
- Gifreu, Josep. (2011). El procés de normalització del català en els mitjans de comunicació: notes sobre l'evolució de la recerca, 1980-2010. *Treballs de Sociolingüística Catalana*, 21, 73-82.
- Haugen, Einar. (1966). *Language Conflict and Language Planning. The case of Modern Norwegian*. Cambridge, Mass: Harvard University Press.
- Kailuweit, Rolf. (2002). Català *heavy*-català *light*: una problemàtica de la "lingüística de profans". *Zeitschrift für Katalanistik*, 15, 169-182.
- Lamuela, Xavier. (1994). *Estandardització i establiment de les llengües*. Barcelona: Edicions 62.
- López del Castillo, Lluís. (1976). *Llengua standard i nivells de llenguatge*. Barcelona: Editorial Laia.

- Marí, Isidor. (2007). [La consolidació d'un estàndard oral: límits i condicions](#). *Quaderns del CAC*, 28, 32-37.
- Marzà, Anna, i Prats, Ana M. (2018). *La llengua perifèrica. El doblatge a les televisions públiques valenciana i balear*. Vic: Eumo Editorial.
- Massanell, Mar. (2009). El col·loquial mediatitzat en les sèries de ficció i el català nord-occidental: un encaix difícil. Dins Margarida Bassols i Mila Segarra (ed.), *El col·loquial dels mitjans de comunicació* (p. 159-184). Vic: Eumo.
- Mollà, Toni, i Viana, Amadeu. (1989). *Curs de sociolingüística 2*. Alzira: Bromera.
- Nadal, Josep M. (1992). *Llengua escrita i llengua nacional*. Barcelona: Quaderns Crema.
- Ninyoles, Rafael. (2017). *Conflicte lingüístic valencià. El País Valencià a l'eix mediterrani*. Alacant: Publicacions Universitat d'Alacant.
- Payrató, Lluís. (1985). *La interferència lingüística. Comentaris i exemples català-castellà*. Barcelona: Curial, Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- Pazos, M. Lluïsa. (1992). *La violació del català. La subordinació de la llengua a València i a Barcelona*. Barcelona: Tibidabo Edicions.
- Pericay, Xavier. (1986). *Verinosa llengua*. Barcelona: Empúries.
- Picó, Neus, i Ramon, Magdalena. (2005). *Llibre d'estil per als mitjans de comunicació orals i escrits*. Palma: Consell de Mallorca, Universitat de les Illes Balears.
- Pla, Albert. (1989). Problemes dels correctors i assessors dels mitjans de comunicació. Dins Joan Martí, Lúcia Pons i Joan Solà (cur.), *Actes de les Terceres Jornades d'Estudi de la Llengua Normativa* (p. 214-259). Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- Pradilla, Miquel A. (2015). *La catalanofonia. Una comunitat del segle XXI a la recerca de la normalitat lingüística*. Barcelona: IEC-Secció Filològica.
- Solà, Joan. (1999). *Parlem-ne. Converses lingüístiques*. Barcelona: Proa.